

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Psicoloxía Aplicada e Saúde	Código	750G02105	
Titulación	Grao en Podoloxía			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias da SaúdePsicoloxía			
Coordinación	Pértega Díaz, Sonia	Correo electrónico	s.pertega@udc.es	
Profesorado	Escudero Carranza, Valentin Muñiz Garcia, Javier Pértega Díaz, Sonia Rodríguez Maseda, Emma	Correo electrónico	valentin.escudero@udc.es javier.muniz.garcia@udc.es s.pertega@udc.es emma.rodriguez.maseda@udc.es	
Web	campusvirtual.udc.gal/			
Descrición xeral	Ao remate do proceso de ensinanza-aprendizaxe da materia de Psicoloxía Aplicada e Saúde o/a alumno/a deberá contar cos coñecementos de introducción ao estudo do comportamento necesarios que lle capaciten para establecer e realizar unha relación axeitada co cliente - paciente, familia e grupo. Igualmente estará capacitado para integrar ditos coñecementos na prestación de coidados integrais ao cliente-paciente. Adquirirá unha visión ampla do concepto de saúde e dos principais modelos e sistemas sanitarios, ademais de identificar problemas de saúde da comunidade e coñecer as medidas preventivas máis adecuadas. O alumno coñecerá e saberá aplicar os fundamentos da Demografía como parte fundamental da Epidemioloxía e da Saúde Pública			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A77	CE13 - Coñecer o concepto de saúde e enfermidade, os determinantes da saúde na poboación e analizar os factores que inflúen no fenómeno saúde-enfermidade. Coñecer o concepto de saúde pública e organización sanitaria
A79	CE15 - Adquirir e aplicar os coñecementos teóricos e prácticos implicados nos aspectos psicolóxicos sociais intervincentes na relación terapeuta-paciente e coñecer os aspectos psicolóxicos da dor
A80	CE16 - Coñecer os principios do desenvolvemento cognitivo, emocional e psicosocial do ser humano. Psicoloxía social
B24	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B25	CB3 -- Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B26	CB4 -Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B27	CB5 -Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
B32	CG05 - Colaborar cos profesionais sanitarios especificamente formados na materia, na adaptación e uso de prótese e axudas técnicas necesarias, segundo as condicións físicas, psicolóxicas e sociais dos doentes
B34	CG07 - Coñecer, deseñar e aplicar programas preventivos relacionados coa podoloxía e o fomento da atención podolóxica na poboación
B35	CG08 - Adquirir habilidades de traballo nas contornas educativo e investigador, asistencial-sanitario, así como en equipos uniprofesionais e multiprofesionais. Asesorar na elaboración e execución de políticas de atención e educación sobre temas relacionados coa prevención e asistencia podolóxica
B36	CG09 -Valorar de forma crítica a terminoloxía, ensaios clínicos e metodoloxía utilizados na investigación relacionada coa podoloxía

B37	CG10 - Identificar que o exercicio da profesión está asentado no respecto á autonomía do paciente, ás súas crenzas, cultura, determinantes xenéticos, demográficos e socioeconómicos, aplicando os principios de xustiza social e comprendendo as implicacións éticas nun contexto mundial en transformación
B38	CG11 -Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica, actuando sempre en base ao cumprimento das obrigacións deontolóxicas, da lexislación vixente e dos criterios de normopraxis, integrando os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións
B39	CG12 -Capacidade para a cooperación, o traballo en equipo e a aprendizaxe colaborativo en contornas interdisciplinares
C11	CT03 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
C14	CT06 - Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables
C15	CT07 - Desenvolver a capacidade de traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento sustentable ambiental, económico, político e social
C16	CT08 - Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Introducir ao alumno no estudo do comportamento humano	A80		
Introducir ao alumno na valoración psicolóxica-social do paciente como elemento de exploración e tratamento	A79	B24 B25 B26 B27 B36 B37	
Coñecer os aspectos psicolóxicos da dor	A79 A80	B38 B39	C15
Coñecer e identificar os aspectos psicolóxicos e sociais que interveñen na relación paciente-terapeuta	A79 A80	B24 B25 B26 B35 B38 B39	C14
Comprender os aspectos fundamentais de saúde e enfermidade, os seus determinantes, así como os diferentes niveis de prevención	A77	B24 B25 B26 B27 B34 B35	C14 C15 C16
Definir os conceptos básicos de saúde pública. O seu campo de actuación e as funcións que lle son propias	A77	B24 B26 B27 B35	C11 C14 C15 C16
Identificar os principais problemas de saúde pública e os principais mecanismos de control que se empregan	A77	B24 B26 B27 B34 B35 B36	C11 C14 C15 C16

Coñecer as actividades de protección de saúde, promoción da saúde e prevención da enfermidade	A77	B24 B25 B26 B27 B34 B35 B36	C14 C15 C16
Coñecer a organización sanitaria en España e en Galicia. Coñecer o marco normativo fundamental de saúde pública no noso ámbito	A77	B26 B34 B35 B37 B38 B39	C14 C15 C16
Coñecer os sistemas de información sanitaria máis relevantes para a sanidade pública	A77	B24 B25 B27 B34 B35 B37 B38 B39	C11 C15 C16
Coñecer os conceptos xerais e aplicacións da demografía. Identificar as fontes de datos que posibilitan a elaboración de indicadores sanitarios	A77	B24 B25 B26 B27 B35	C11 C16
Adquirir e aplicar os coñecementos teóricos e prácticos implicados nos aspectos psicolóxicos sociais implicados na relación terapeuta-paciente e comprender os aspectos psicolóxicos da dor.	A79		
Colaborar cos profesionais sanitarios especificamente formados na materia, na adaptación e utilización de próteses e axudas técnicas necesarias, segundo as condicións físicas, psicolóxicas e sociais dos pacientes		B32	
Identificar que o exercicio da profesión non se basea na autonomía do paciente, senón tamén nas súas crenzas, cultura, determinantes xenéticos, demográficos e socioeconómicos, aplicando os principios de xustiza social e comprendendo as implicacións éticas nun contexto mundial cambiante.		B37	

Contidos	
Temas	Subtemas
Concepto Psicología. Procesos psicológicos básicos	Principais modelos teóricos na Psicología. Procesos psicológicos desde unha perspectiva aplicada á saúde.
Psicología social	Ciclo de vida individual, familiar e social. A familia como sistema na estrutura social. Modelos psicosociais de seguridade emocional e apego.
Factores psicosociais da enfermidade humana	Saúde, enfermidade a perspectiva da psicología. Estrés, afrontamiento e resiliencia. Dor e sufrimento.
Relación e comunicación persoal sanitario-paciente	Teoría relacional da comunicación. A comunicación terapéutica. O concepto de Alianza Terapéutica. Modelo SOFTA de alianza de traballo co paciente. Habilidades para construír alianza co paciente e os seus familiares.

Saúde e enfermidade	Concepto de saúde e enfermidade. A saúde e os seus determinantes Principais problemas de Saúde Pública. Funcións da Saúde Pública.
Educación para a saúde	Educación sanitaria. Promoción da saúde.
Organización sanitaria	Servizos de Saúde Pública no Sistema Sanitario Español e Galego. Marco Normativo
Indicadores de Saúde	Fontes de datos e sistemas de información. Demografía sanitaria e Saúde Pública. Demografía estática e dinámica. Axuste de taxas. Indicadores de saúde.
Desigualdades en saúde	Xénero e saúde Discapacidade e saúde Cultura e saúde

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A77 A79 B24 B25 B27 B32 B34 B35 B36 B37 B38 B39 C14 C15 C16	40	28	68
Estudo de casos	A79 A80 B39 C14 C15	5	5	10
Discusión dirixida	A79 A80 B38 C14 C15	5	5	10
Traballos tutelados	A77 A79 A80 B25 B26 B39 C16	0	15	15
Obradoiro	A79 B37 C11 C14 C15	5	7.5	12.5
Prácticas a través de TIC	B25 B26 B27 C11 C15	5	10	15
Solución de problemas	B25 B26 B27 B36 C11	0	5	5
Análise de fontes documentais	B24 B25 B26 C14 C15 C16	0	2.5	2.5
Proba obxectiva	A77 B24 B25 B26 B27 B34 B35 B36 B37 B38 B39 C11 C14 C15 C16	0	10	10
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. Expoñeranse os principais conceptos de Psicoloxía e Saúde Pública facilitando a documentación adicional e indicando a fontes bibliográficas onde o estudante poderá completar a adquisición dos devanditos coñecementos.
Estudo de casos	Presentaranse situación prácticas relacionadas cos contidos de Psicoloxía da asignatura
Discusión dirixida	En este tipo de actividade, partindo de los textos y de las explicaciones docentes, se animará al alumnado a participar por medio de preguntas ou temas de debate.
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente ao aprendizaxe do "cómo facer as cousas?". Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.
Obradoiro	Modalidade formativa orientada á aplicación de aprendizaxes na que se poden combinar diversas metodoloxías/probas (exposicións, simulacións, debates, solución de problemas, prácticas guiadas, etc) a través da que o alumnado desenvolve tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, co apoio e supervisión do profesorado
Prácticas a través de TIC	Realizaranse supostos prácticos con datos que serán analizados en computador por medio de software bioestatístico. Grazas a esta metodoloxía o estudante aplicará e poñerán en práctica os coñecementos adquiridos, facilitando a aprendizaxe e o desenvolvemento de habilidades por parte do alumnado.
Solución de problemas	Con axuda de software o estudante realizará supostos propostos polo profesor e resolverá problemas concretos a partir dos coñecementos adquiridos nas sesións maxistrais. Trátase dunha metodoloxía que permite avaliar as competencias do estudante á hora de aplicar e poñer en práctica os coñecementos adquiridos.
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos legislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Proba obxectiva	Proba de preguntas tipo test. Plantexaranse dúas probas independentes para o bloque de contidos de Psicoloxía e de Saúde Pública

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas a través de TIC	Utilizaranse as seguintes ferramentas na atención personalizada ó alumnado:
Análise de fontes documentais	- Correo electrónico: De uso para facer consultas puntuais e solicitar tutorías presenciais ou virtuais.
Estudo de casos	- Moodle: Disporase de foros para formular as consultas necesarias sobre os contidos da materia. Utilizarase para a entrega e comentarios de retroalimentación aos traballos que se soliciten no desenvolvemento da materia.
Discusión dirixida	- Teams: empregarase para tutorías virtuais de xeito individual ou grupal para a resolución das dudas relacionadas cos contidos da materia e a elaboración das tarefas propostas
Traballos tutelados	

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Solución de problemas	B25 B26 B27 B36 C11	Propoñeranse casos e exercicios que serán desenvolvidos polos estudantes ca titorización dos docentes.	7.5

Estudo de casos	A79 A80 B39 C14 C15	Presentación de situacións prácticas, e información que axude a desenrolar e a assimilar os contidos da materia	7.5
Traballos tutelados	A77 A79 A80 B25 B26 B39 C16	Proporase unha temática ao inicio do cuatrimestre para realizar un traballo de curso	7.5
Obradoiro	A79 B37 C11 C14 C15	Valorarase a participación nos obradoiros que se desenvolvan en relación cos contidos de Desigualdades en Saúde	10
Proba obxectiva	A77 B24 B25 B26 B27 B34 B35 B36 B37 B38 B39 C11 C14 C15 C16	Proba tipo test sobre os contidos da asignatura. Realizaranse dúas probas independentes sobre os contidos dos bloques de Psicoloxía e Saúde Pública	67.5

Observacións avaliación

A materia PSICOLOXÍA

APLICADA E SAÚDE consta de 3 BLOQUES:

- PSICOLOXÍA (4 ECTS)
- SAÚDE PÚBLICA (1,5 ECTS)
- DESIGUALDADES EN SAÚDE (0,5 ECTS)

AVALIACIÓN EN 1ª OPORTUNIDADE

As diferentes partes da materia serán cualificadas de forma independente, obtendo en cada unha delas unha puntuación entre 0 e 10 puntos.

¡¡¡IMPORTANTE!!! Para superar a materia é necesario superar tanto a parte de Psicoloxía como a de Saúde Pública, de acordo cos criterios establecidos polo/a profesor/a correspondente, así como participar nos obradoiros relativos ós contidos de Desigualdades en Saúde.

No caso de que non se supere unha das partes, a nota que figurará na acta será a cualificación obtida tras a ponderación de cada parte, si esta é inferior a 5 puntos; en outro caso a nota que figurará será de 4.

A cualificación final da materia calcularase ponderando a cualificación obtida en cada unha das tres partes, segundo as seguintes porcentaxes:

Nota final = 0,6 x Nota

Psicoloxía + 0,3 x Nota Saúde Pública + 0,1 x Nota Desigualdades Saúde

Por limitacións da plataforma, o contido deste apartado é orientativo. Nos primeiros días de clase cada profesor/a comentará como se realizará a avaliación de cada parte parte.

Criterios de avaliación para as unidades didácticas de

Psicoloxía

A cualificación final da parte da materia que corresponde a contidos de Psicoloxía calcularase segundo as seguintes porcentaxes:

- Proba test (75%): Para superar o bloque de Psicoloxía, será imprescindible superar o test, cun mínimo de 5 puntos sobre 10.
- Estudos de casos (12,5%)
- Traballos tutelados (12,5%)

Criterios de avaliación para as unidades didácticas de

Saúde Pública

A cualificación deste bloque calcularase segundo as seguintes porcentaxes:

- Proba test (75%): Realizarase unha proba obxectiva na data oficial do exame da materia. A proba constará de preguntas tipo test relacionadas cos contidos teóricos, as lecturas propostas e os problemas expostos no desenvolvemento da materia.

- Solución de problemas

(25%): formulación aos alumnos de casos prácticos que deben resolver facendo uso dos coñecementos teóricos que se traballan na materia, e cuxa entrega será puntuable nos casos nos que así se indique.

A puntuación mínima

para superar esta parte da materia será de 5 puntos, sendo imprescindible obter

3 puntos ou máis na proba test. En caso de non superarse esta cualificación, a nota deste bloque da materia corresponderá á da proba obxectiva.

Cráterios de avaliación para as unidades didácticas de

Desigualdades en Saúde

A cualificación desta parte da materia corresponderá á

participación nos obradoiros que se realizarán sobre os contidos desenvolvidos.

2ª OPORTUNIDADE

O sistema de avaliación descrito será o mesmo en 1ª e 2ª oportunidade. Na

2ª oportunidade manteranse aprobadas as partes que se teñan superadas na 1ª oportunidade dentro da mesma convocatoria.

Para o bloque de Saúde Pública, as/os alumnas/os

de segunda oportunidade poderán elixir o sistema de avaliación descrito para a

primeira oportunidade (sempre que entregasen en prazo as actividades académicas

deseñadas para ese curso académico) ou a avaliación mediante un exame único que

representará o 100% da nota final desta parte da materia.

2ª MATRÍCULA E SUCESIVAS

En segunda e sucesivas matrículas non computarán as

cualificacións dos cursos anteriores. O sistema de avaliación descrito

será o mesmo que para a estudantes de 1ª convocatoria.

MATRÍCULA DE HONRA

Poderán optar á cualificación de Matrícula de Honra

aqueles/as alumnos/as coas cualificacións máis elevadas que obteñan unha nota

final por encima de 9. Os docentes da materia poderán considerar criterios adicionais

en caso de igualdade de condicións e habendo máis aspirantes que matrículas.

NON PRESENTADO

A cualificación de Non Presentado corresponderá ao estudante que non se

presente a ningunha das probas test programadas na parte de Psicoloxía ou na

parte de Saúde Pública.

MATRÍCULA PARCIAL OU DISPENSA ACADÉMICA

As/os/ alumnas/os de matrícula parcial ou dispensa

académica de asistencia deberán poñerse en contacto cos docentes responsables

da materia ao comezo do curso. O sistema de avaliación será o mesmo que o

descrito anteriormente.

OPORTUNIDADE ADIANTADA

Os/As alumnos/as deberán

examinarse por escrito a través dun exame, en cada unha das partes que consta a materia, que se corresponderá coas datas

oficiais aprobadas en Xunta de Facultade

FRAUDE

A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta se produce na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario.

SICUE, ERASMUS e BILATERAL

O alumnado nesta situación deberá poñerse en contacto cos docentes ao comezo das distintas partes da materia. Deberán realizar a avaliación continua no tempo e forma que se lles solicite para ser avaliados. O sistema de avaliación é igual ao descrito en matrícula ordinaria.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Merayo, A., Bravo, E., Gordón, F. (2014). La comunicación con el paciente. Habilidades emocionales para los profesionales de la salud. Barcelona: Elsevier - León Rubio, J. M. (2013). Psicología Social de la Salud: Fundamentos teóricos y metodológicos.. Madrid: comunicación social ediciones y publicaciones - López Pérez, R. (2016). Comportamiento no verbal. Madrid: Pirámide - Cuesta, U. (2012). Comunicación y salud. Madrid: Fragua - Sanjuan, P. y Rueda, B (2014). Promoción y prevención de la salud desde la psicología.. Madrid: Síntesis - Rodríguez Marín, J. (2014). Psicología Social de la Salud. Madrid: Síntesis - Amigo Vázquez, I. (2017). Manual de Psicología de la Salud. Madrid: Pirámide - Delgado Losada, M.L. (2015). Fundamentos de Psicología para Ciencias Sociales y de la Salud . Madrid: Panamericana - Piedrola Gil (2015). Medicina preventiva y salud pública 12ª edición. Elsevier-Masson - Ildelfonso Hernández-Aguado y Blanca Lumbreras Lacarra (2018). Manual de Epidemiología y Salud Pública para Grados en Ciencias de la Salud. Ed Panamericana - Argimón Pallás JM, Jiménez Villa J (1999). Métodos de investigación clínica y epidemiológica 2ª ed. HARCOURT - Martínez Navarro F et al (1997). Salud Pública. MacGraw-Hill-Interamericana - http://www.fisterra.com/formacion/metodologia-investigacion/ ( ). . - Barón, A. Y Byrne, D. (2005). Psicología Social. Madrid. Prentice Hall - Caballo, V. (2015). Manual de evaluación y entrenamiento en habilidades sociales. Madrid. Siglo XXI - Kanheman, D. (2013). Pensar rápido, pensar despacio. Barcelona. Penguin Randon House - Llaneza, J (2009). Ergonomía y Psicosociología Aplicada. Valladolid: Lex Nova - Castanyer, O. (2010). Por qué no logro ser asertivo. Bilbao. Desclée Brouwer - Ekman, P (2015). El rostro de las emociones: cómo leer las expresiones faciales. Barcelona. RBA
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

OBXECTIVOS DE DESENVOLVEMENTO SOSTIBLE: Para axudar a acadar un contorno inmediato sostible e cumprir co V Plan de Acción do Programa Green Campus (2023-2025): ? A entrega dos traballos documentais que se leven a cabo nesta materia farase a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos, no caso de facerse en papel: non se utilizarán plásticos, farase a impresión a dobre cara, empregarase papel reciclado e evitarase a impresión de borradores.? Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural, tendo en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade no comportamento persoal e profesional.**IGUALDADE DE XÉNERO E NON DISCRIMINACIÓN: ?**-Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores/as de ambos sexos, propiciarse a intervención en clase de alumnos e alumnas...)-Traballarse para identificar e modificar prexuizos e actitudes sexistas e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.-Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proponerse accións e medidas para corrixilas

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías

